

Tarakhonych T. Modeling method as a means of optimization of legal regulation

In the article is analyzed the need for urgent reforms in various spheres of social life, which is impossible without the processes of improving the legal technique, the use of methods and methods of legal forecasting and modeling of possible situations in the legal sphere.

Modeling in legal regulation is considered as one of the methods of scientific knowledge of social relations, which provides an opportunity to reproduce them by using logical methods (transformations) on specially created models.

It is emphasized that the modeling method allows us to trace the effectiveness of the created model, its effectiveness, to reveal its positive and negative sides, to identify possible shortcomings.

It is noted that the process of legal modeling will allow to assess objective processes taking place in society and state on the example of a certain object, a certain created behavior model, to identify the problem situation, to eliminate certain gaps, collisions in legal regulation, to unify the legislation and to provide the opportunity to make a balanced, scientifically sound and timely solution. The emphasis is placed on the fact that the dynamics of the development of social processes, the crisis phenomena taking place in the world, the complications of social systems require operativeness in understanding these phenomena and making appropriate decisions.

It is characterized of the features of the modeling method in legal regulation, namely: this is a kind of social modeling; object of modeling are the phenomena of objective reality; it is aimed at their study by creating appropriate models; carried out by certain subjects; is a process of reproduction of objective reality on other specially created objects; provides visuality in scientific knowledge by creating a specific model.

It is emphasized that modeling is closely connected with the processes of legal modernization. Creation of a model of social development and improvement of the legal system, obtaining positive results, gives an opportunity to influence the processes of reforming Ukrainian society. To do this, spheres are identified that require legal modernization.

The principles and functions of modeling are singled out and described.

Key words: regulation, legal regulation, legal modernization, modeling, modeling principles, modeling functions.

DOI: 10.33663/0869-2491-2019-30-52-58

УДК 340.12

О.Л. БОГІНІЧ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

**ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЯ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ**

У статті розглядається криза сучасної представницької демократії. Предметом дослідження є сучасні політичні режими Франції, США, України. Виявляються причини та пропонуються шляхи подолання існуючої кризи.

Ключові слова: представницька демократія, демократія, народний суверенітет, імперативний мандат.

Богинич О.Л. Представительная демократия: современные вызовы и угрозы

В статье рассматривается кризис современной представительной демократии. Предметом исследования выступают современные политические режимы Франции, США, Украины. Выявляются причины и предлагаются пути преодоления существующего кризиса.

Ключевые слова: *представительная демократия, демократия, народный суверенитет, императивный мандат.*

Bohinich O. Representative Democracy: Modern Challenges and Threats

The article deals with the crisis of modern representative democracy. The subject of the research is the modern political regimes of France, the USA, and Ukraine. Causes are identified and ways to overcome the existing crisis are suggested.

Key words: *representative democracy, democracy, popular sovereignty, imperative mandate.*

Демократія, як відомо, є найбільш поширеною у світі формою організації державної влади. Проте, останнім часом у громадянських суспільств виникли суттєві претензії до цієї форми влади. Зазначене передусім стосується такого її виду, як представницька демократія. Враховуючи особливу важливість цього політичного інституту для долі людства, вбачається необхідним проаналізувати сьогоднішній її стан, виявити перешкоди, які заважають її нормальному функціонуванню, а отже, забезпечити вдосконалення практичних форм реалізації її потенціалу, що, своєю чергою, сприятиме приросту наукових знань у цій галузі.

Зазначена проблематика аналізувалась численними представниками гуманітарного знання різного профілю. Це науковці-філософи, політологи, соціологи, юристи. У галузі філософії, політології, соціології, юриспруденції достатньо лише назвати імена таких відомих науковців, як Й. Хабермас, О. Гьоффе, Ф. Фукуяма, У. Бек, К. Поппер, К. Крауч, які здійснили потужні дослідження в цій сфері¹. Та, незважаючи на здобутки зазначених авторів, залишається необхідність дослідження вад функціонування представницької форми демократії саме в сучасних умовах.

У зв'язку із зазначеним планується розглянути практику здійснення владних повноважень органами законодавчої влади окремих країн – парламентами, виявити недоліки їх діяльності, запропонувати шляхи виходу з існуючої сьогодні кризи представницької демократії.

Останні події у світі переконливо свідчать про системну кризу зазначеної форми правління. Це насамперед масові демонстрації у Франції, відомі як повстання «жовтих жилетів»; перемога республіканців під час президентських перегонів у США, де посаду президента виборів несистемний політик – Дональд Трамп; перемога аналогічного за харизмою претендента на посаду президента Бразилії Жаїра Болсонару; вигреш на парламентських виборах в Італії представників маловідомих партій «Ліга півночі» Матео Сальвіні та «Руху п'яти зірок» Луїджи Ді Майо, засновником якої був відомий комік Бeppe Грillo. Дві революції в Україні – Помаранчева та Революція гідності також у зазначеному тренді, засвідчивши неспроможність існуючої політичної системи, передусім інститутів представницької демократії, задовольнити інтереси громадян, які

делегували останнім частину своїх повноважень у сфері ведення загальних справ.

Як можна помітити, географія цих подій доволі широка, фактично охоплює як розвинуті країни, так і країни третього світу. Отже, в основі цих подій знаходяться певні закономірності, які підлягають з'ясуванню та коригуванню з огляду на небезпеку їх деструктивного впливу на процеси соціального розвитку.

На думку більшості науковців та відомих політиків, головна причина стагнації представницької демократії полягає в ідеології глобалізації, яка на шкоду національним традиціям уніфікує всі стандарти суспільного життя². Політичні еліти багатьох країн світу пристали на цю ідеологію, що не завжди поділялось простими виборцями, які убачали в глобалізації загрозу своїй ідентичності (національній, соціальній, економічній тощо). Зазначена політика набула втілення у відповідному правовому регулюванні суспільних відносин, зробивши політичні ідеї обов'язковими моделями поведінки для мільйонів громадян, що викликало в останніх спротив від пасивних форм несприйняття – їх ігнорування, до активних форм протесту (наприклад, як у Франції уже згадуваний рух «жовтих жилетів»).

Слід сказати, що глобалізація – не просто данина часу, а об'єктивний етап розвитку цивілізації. В основі її появи, як і завжди, знаходяться інтереси певних соціальних груп. Передусім це інтереси фінансового та промислового капіталу, які убачають у механізмах глобалізації корисний інструмент задоволення власних економічних інтересів. Зокрема, зазначене стосується політики вільного обігу капіталу та робочої сили, усунення митних бар'єрів, поява стабільної політичної та юридичної систем як країн-донорів, так і країн-реципієнтів тощо. Внаслідок реалізації цієї політики знову загострилися соціальні протиріччя – багаті стали багатшими, а бідні біднішими. Під загрозою опинився західний проект соціальної держави.

І тому не випадково у Франції під час подій грудня 2018 р. одними з перших були економічні та соціальні вимоги: скликати всенародні збори для реформи оподаткування; законодавчо заборонити податки, що перевищують 25% статку громадянина; підвищити на 40% мінімальну зарплату, пенсії і прожитковий мінімум; створити нові робочі місця у сфері охорони здоров'я, освіти, громадського транспорту, правопорядку і т. ін.; негайно приступити до будівництва 5 млн. одиниць доступного житла, тим самим забезпечивши зниження оренди, іпотеки та створення робочих місць у сфері будівництва; суворо карати мерії і префектури, що залишають бездомних просто неба. Але для теми нашої статті більш актуальною є вимога «жовтих жилетів» переписати за народної підтримки Конституцію в інтересах повновладдя народу, узаконити загальні референдуми за народною ініціативою³.

Але ще більш вражаючим є виступ Дональда Трампа під час своєї інавгурації, який фактично визнав зловживання владою своїми повноваженнями на шкоду інтересам громадян. Так, зокрема, він зазначив, що нині не просто передається влада від однієї адміністрації до іншої чи від однієї партії до іншої, а передається влада з Вашингтону назад – американському народу. На його думку, надто довго невелика група людей у національній столиці пожинала плоди урядування, а народ за це платив. Вашингтон процвітав, а народ не отримав своєї частки в цьому багатстві. Політики процвітали, а робочі місця зникали і

заводи закривалися. Істеблїшмент захищав себе, а не громадян Америки. Їхні перемоги та тріумфи не були перемогами та тріумфами громадян, і поки вони святкували в столиці країни, бідним сім'ям по всій американській землі святкувати не було чого⁴.

Не стала винятком у цьому сенсі й Україна. Демократія як форма здійснення державної влади виявила на теренах України свій обмежений потенціал. Якщо розглядати демократію як владу народу, то останній протягом понад 25 років існування незалежності зусиллями політичної верхівки послідовно усувався від влади. Це і відсутність можливості брати участь у місцевих референдумах, позбавлення права відкликання депутатів парламенту або ускладнення реалізації такого права щодо депутатів місцевих рад, обмеження участі у здійсненні правосуддя шляхом зменшення категорії справ, які можуть розглядатися судом присяжних тощо. Отже, народний суверенітет як основа народовладдя зазнав в Україні суттєвих утисків з боку державних органів.

Таким чином, очевидно виявилась неспроможність, зокрема представницьких органів влади, стати представниками всього народу, а не лише економічно більш успішних. Підтвердилась думка К. Маркса щодо класового характеру держави, де економічно пануючий клас за її допомогою стає і політично панівним. Тобто ліберальна теорія держави «загального добробуту» виявилась певною мірою фікцією, симулякром, натомість, як і раніше, світом правлять потужні фінансові та промислові корпорації. Проте головним інструментом панування вже виявляється не здійснення відкритого примусу щодо незгодних з політикою домінування з боку правлячої еліти та представників великого бізнесу, а застосування механізмів маніпуляції суспільною свідомістю. І в цьому велику роль відіграють засоби масової інформації, які з цієї причини, всупереч їх покликанню, стають антидемократичною силою.

Так, на думку відомого англійського соціолога Коліна Крауча, попри проведення виборів і можливість зміни урядів, публічні передвиборні дебати є ретельно зрежисованим спектаклем, який організовується командами професіоналів, котрі володіють технікою переконання, та обмежений невеликим колом питань, відібраних цими командами. Громадяни відіграють при цьому пасивну роль, реагуючи лише на спрямовані на них сигнали. За цим спектаклем електоральної гри розгортається неpubлічна реальна політика, яка ґрунтується на взаємодії між вибраними елітами та урядами, які репрезентовані здебільшого діловими колами⁵.

Оскільки маніпуляція свідомістю передбачає певну деінтелектуалізацію громадян (спрощення змісту інформації, що доводиться до них, архаїзація її сприйняття, звернення до простих емоцій тощо), це призводить до дисфункції всього суспільства. З цього приводу, використовуючи досвід американської політики, професор Том Ніколс зазначає, що американці дійшли до тієї точки, коли невігластво вважається перевагою. Дискусії перетворюються на змагання з навички голосніше кричати. Голосніше ж кричать ті, хто нічого не знає. Ці люди настільки неспроможні, що не в змозі усвідомити своє невігластво і взагалі нездатні сприймати знання. При цьому політики, які хочуть бути обраними, вимушені загравати з агресивною більшістю. У протилежному випадку їх очікує програш на виборах⁶.

У зв'язку з цим може скластися враження, що суспільство потрапляє в замкнене коло: некомпетентні громадяни обирають некомпетентну владу, що призводить до загального регресу суспільного організму. Втім, це не зовсім так. По-перше, істеблішмент, що «підіграє» суспільству, насправді, є кваліфікованим, особливо що стосується захисту власних інтересів і, по-друге, суспільство в особі спочатку окремих представників, а потім окремих груп громадян починає «прозрівати» і висувати певні претензії до самої влади. Прикладом може бути, як зазначалося, рух «жовтих жилетів» у Франції.

Але не лише у Франції громадянське суспільство прокидається від летаргічного сну, нав'язаного засобами масової інформації, які фактично набули статусу засобів масової «дезінформації». Досвід двох революцій в Україні довів, що практика маніпуляції свідомістю не завжди спрацьовує, має свої вразливі місця, які громадянське суспільство повинно використовувати з метою запобігання поневоленню себе різними міфологемами та симулякрами.

Прикладом однієї з таких маніпуляцій може слугувати ідеологема «розбудова держави», яка у 1990-х роках після набуття Україною незалежності була сформована окремими політиками як головна мета розвитку країни. Зрозуміло, що в тих умовах першочерговими завданнями, які стояли перед владою, дійсно були завдання формування належного державного механізму, спрможного вирішити нові задачі національного будівництва. Водночас останні не помітили, що держава – це насамперед інституції, які репрезентовані певними посадовими особами – міністрами, депутатами, тобто чиновниками. І вони відповідно до цієї ідеології «розбудували» власне життя, тобто скористалися формально правильним гаслом на свою користь. Особливо це набуло масового характеру за часів президентства В. Януковича, коли з держави зробили різновид бізнесу. З відеорепортажів 2014 р. громадськість побачила як живуть високопосадовці. Натомість рівень життя пересічного українця як на той час, так і особливо тепер – теж добре відомий. Таким чином, чиновники, маніпулюючи загалом слухною ідеєю, використовуючи так звану корупційну ренту, нечувано збагатитися, чим завдали шкоди інтересам громадян України.

На жаль, порівняно з 2014 р. ситуація боротьби з корупцією в Україні не зазнала докорінних змін. З'явилися інші гасла, які продовжують експлуатуватись уже новими окремими представниками влади, а громадянське суспільство не завжди встигає розгледіти та зреагувати на такі прояви порушення його прав. Це небезпечні симптоми, які свідчать про системну недосконалість інститутів представницької демократії, які не в змозі забезпечити інтереси своїх виборців належним чином.

І це не випадково. Відповідно до принципів синергетики відбулась у певному сенсі самоорганізація державного апарату, який усвідомив свій спільний корпоративний інтерес і почав працювати на задоволення власних потреб за рахунок використання адмінресурсу і наближення до фінансів та інших активів держави. Можна констатувати, що окремі представники всіх гілок влади – законодавчої, виконавчої та судової на підставі спільно усвідомленого інтересу, який став для них загальним – незаконне збагачення – набули рис єдиної корпорації з поліпшення свого економічного становища за рахунок усього суспільства та його громадян*.

* Не можна сказати, що це досвід лише України. Наведені вище в інавгураційній

Недавній приклад з поданням декларацій чиновниками є яскравою ілюстрацією цього висновку. Суми, які задекларували останні у своїх деклараціях, ніяким чином не співвідносяться з розміром їхньої офіційної зарплати. Тому очевидно є необхідність перегляду деяких теоретичних засад здійснення влади, у тому числі її представницької форми, та внесення певних змін до інституційних механізмів реалізації з метою унеможливлення повторення таких ситуацій.

На нашу думку, по-перше, держава потребує десакаралізації. Держава є службовим інструментом в руках суспільства для задоволення його потреб, вона надає йому сервісні послуги. Тому потрібно розбудовувати не державу (фактично чиновників), як це робилося протягом майже 30 років, а країну, її громадян (інвестиції у сферу освіти, охорони здоров'я, соціальне забезпечення тощо). Протилежне, як відомо, призвело до депопуляції українського народу, а тому підлягають перегляду пенсійна та медична реформи як такі, що порушують природні права громадян на життя та здоров'я.

Зазначене не слід тлумачити, особливо в сучасних умовах збройного конфлікту на Донбасі, як ослаблення окремих інститутів держави, зокрема її силового блоку (армії, правоохоронних органів тощо). Йдеться лише про зміну акцентів у взаємодії громадянського суспільства та держави, де головною метою існування держави повинна виступати людина, а не навпаки (що, зокрема, і передбачено Конституцією України (ст.3)). Не слід забувати, що саме використання ідеології примату держави над суспільством виявилось однією з причин розпаду Радянського Союзу.

Отже, зміна ідеології розбудови держави на ідеологію формування громадянського суспільства, підпорядкування держави останньому, функціонування держави як службового інструменту в руках суспільства для задоволення його потреб може забезпечити права громадян України на гідне життя, причому не десь і колись, а тут і тепер. Інакше громадяни України зазнають наслідків дії тоталітарної ідеології колишнього Радянського Союзу, де людський ресурс розглядався лише як «доброво» для побудови «світлого майбутнього».

По-друге, невідкладними вбачаються зміни в політичній системі України, передусім у напрямі підвищення ролі безпосередньої демократії серед інших форм здійснення державної влади, надання громадянам право на відкликання депутатів, введення не лише політичної, а й юридичної відповідальності вищих посадових осіб держави за злочини проти громадянського суспільства та особи, організація функціонування суспільного теле- та радіомовлення, створення муніципальної поліції, очільника якої повинні вибирати місцеві мешканці, вибори суддів першої інстанції населенням того адміністративного району, де здійснюватиме правосуддя такий суддя, обрання суддів другої та третьої інстанцій з урахуванням думки професійного юридичного середовища, обрання Уповноваженого з прав людини не Верховною Радою України, а громадянами всієї країни.

Зазначені вимоги можуть бути конкретизовані так: введення кримінальної відповідальності для депутатів усіх рівнів за шахрайські дії у випадку свідомого порушення ними передвиборних обіцянок; здійснення фінансування громадського теле- та радіомовлення самими громадянами, керівниками якого можуть бути лише особи, не пов'язані з державною службою; введення постій-

промові Дональда Трампа факти, говорять, що це хвороба будь-якої публічної влади у випадку відсутності відповідного контролю з боку громадянського суспільства.

ного моніторингу дій влади з боку громадянського суспільства шляхом створення постійно діючих органів, утримання яких теж планується за рахунок прямих податків з громадян (за аналогією зі спостережною радою акціонерного товариства), укладення з вищими посадовими особами держави контрактів з представниками громадянського суспільства, звітування перших раз на рік перед громадами, які їх обрали (перший рік каденції – один раз на півроку), у випадку негативної оцінки – усунення з посади; створення суду присяжних для розгляду всіх справ, де обвинувачення висувається проти громадянина у скоєнні кримінального правопорушення, за яке можливе покарання у вигляді позбавлення волі; створення спеціального органу з науковців-юристів для контролю за дотриманням прав громадян з боку суддів при здійсненні ними правосуддя; визнання джерелами права теорії природного права та доктринального тлумачення, які дають науковці; обрання декількох Уповноважених з прав людини за зразком діяльності омбудсменів у Швеції; надання громадянам з певного віку права на короткоствольну вогнепальну зброю.

У цьому контексті вдосконалення діяльності представницьких органів влади цікавими видаються пропозиції окремих політичних сил України. Наприклад пропонується скасування недоторканості народних депутатів, суддів та Президента України, запровадження дієвого механізму імпичменту Президента, запровадження механізму відкликання народного депутата. Також існують пропозиції щодо зменшення терміну обрання народних депутатів України з п'яти до двох років, наділення опозиції, яка обрана до парламенту, повноваженнями контролю за правлячою партією шляхом обіймання посад голів окремих комітетів Верховної Ради України або призначення на посаду Генерально-го прокурора України представника опозиції тощо⁷.

Узагальнюючи наведене щодо вад представницької форми демократії в сучасних умовах, можна зробити висновок, що головним чином вони пов'язані з відсутністю належного поточного контролю з боку виборців за своїми представниками, що, своєю чергою, ускладнюється відсутністю відповідних механізмів відкликання таких представників у випадку порушення ними передвиборчих обіцянок. Усі ці недоліки впливають з концепції наявності у депутата вільного (не імперативного) мандата, що, як відомо, є поширеною ідеологією сучасного західного парламентаризму. На нашу думку, зазначена ідея і виявилась саме тим системним недоліком, який може зруйнувати всю систему представницької демократії, у зв'язку з чим вона підлягає обов'язковому перегляду.

З огляду на наведене, перспективними видаються такі напрями дослідження вдосконалення представницької форми демократії: теоретичні та практичні шляхи впровадження у політичні системи країн інституту імперативного мандата народних обранців, форми та методи контролю за їх діяльністю з боку громадянських суспільств.

1. *Хабермас Ю.* Кризис Европейского союза в свете конституционализации международного права. Эссе к Конституции Европы // Хабермас Ю. Эссе к конституции Европы. Москва, 2013. С. 144; *Бек У.* Космополитическое общество и его враги // Журнал социологии и социальной антропологии. 2003. Т. VI. № 1. С. 36–44; *Гьюфе О.* Демократія в епоху глобалізації. Київ, 2007. 445 с.; *Френсіс Фукуяма.* Під час інтерв'ю Громадському, Київ, 24 квітня 2018 року. URL : <https://hromadske.ua/posts/fukuiama-reformi-v-ukraini-maibutnie-demokratii>; *Крауч К.* Постдемократія. Москва : Из-во Гос.

Унта-Высшей школы экономики, 2010. С. 192; *Поннер К.* Демократия и народоправие // Новое время. 1991. № 8. С. 41–43. 2. *Николаас Кайзер-Брила.* Демократія занепадає. З'являється держава-мафія. URL : http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/90079/Demokratija_zanepadaje_Zjavlajetsja_derzhavamafija?fbclid=IwAR2ETOI2lvdAiIedcS1A6G1VA12PJUg22wSUPRW7XtRJ4j01Y-6CVDLHtVs; Pankaj Mishra. The Globalization of Rage Why Today's Extremism Looks Familiar/ Foreign Affairs/ 2016 Issue November/December. URL : https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2016-10-17/globalization-rage?cid=nlc-twofoa-20161027&sp_mid=52632028&sp_rid=ZF9rb3NzeXJldkBob3RtYWlsLmNvbQS2&spMailin gID=52632028&spUserID=MjEwNDg3NDMwOTc5S0&spJobID=1025212165&spReportId=MTAyNTIxMjE2NQS2. 3. *На сайті* Le Libre Penseur запропонували «жовтим жилетам» маніфест із вимогами до влади. // Гордон : Газета. 9 грудня 2018 р. URL : <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/na-sajti-le-libre-penseur-zaproponovali-zhovtim-zhiletam-manifest-iz-vimogami-do-vladi-568671.html>. 4. *Інавгураційна* промова Трампа. URL : <https://zbruc.eu/node/61279>. 5. *Крауч К.* Постдемократія. Москва : Из-во Гос. Унта-Высшей школы экономики, 2010. С. 19. 6. *Tom Nichols.* How America Lost Faith in Expertise And Why That's a Giant Problem / Foreign Affairs/ 2017 Issue March/April. URL : <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2017-02-13/how-america-lost-faith-expertise>. 7. *Передуборна* програма кандидата у Президенти України Юлії Тимошенко. URL : <https://batkivshchyna.te.ua/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%83-%D0%BF%D1%80/> (дата звернення 13.01.2019) – Назва з екрану; *Война* до последнего украинца: беседа с народним депутатом України С. Мурасвим / спілкувалась Лідія ДЕНИСЕНКО. URL : http://www.2000.ua/v-nomere/forum/mnenie/vojna-doposlednegorukrainca6-1_1486118447.htm (дата звернення 02.03.2018) – Назва з екрану.

References

1. *Xabermas Yu.* Kry'zy's Evropejskogo soyuza v svete konsty'tucy'onyal'zacy'y' mezhdunarodnogo prava. Эссе к Konsty'tucy'y' Evropy // Xabermas Yu. Эссе к konsty'tucy'y' Evropy. М., 2013. С. 144.; *Bek U.* Kosmopol'y'ty'cheskoe obshhestvo y' ego vragy' // Zhurnal socy'ology'y' y' socy'al'noj antropology'y'. 2003. Т. VI. # 1. С. 36–44; *G'ofe O.* Demokratiya v epoxu globalizaciyi. Ky'yiv, 2007. 445 s.; *Frensis Fukuyama.* Pid chas interv'yu Gromads'komu, Ky'yiv, 24 kvitnya 2018 roku // Rezhym dostupu: <https://hromadske.ua/posts/fukuiaama-reformi-v-ukraini-maibutnie-demokratii>; *Krauch K.* Postdemokraty'ya. М. : Y'z-vo Gos. Unta-Высшей shkoly' ekonomy'ky', 2010. С. 192; *Popper K.* Demokraty'ya y' narodopravy'e / Karl Popper. // Novoe vremya. – 1991. – # 8. – С. 41–43. 2. *Dy'v. Nikolas Kajzer-Brila.* Demokratiya zanepadaye. Z'yavlyayet'sya derzhavamafiya. URL : http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/90079/Demokratija_zanepadaje_Zjavlajetsja_derzhavamafija?fbclid=IwAR2ETOI2lvdAiIedcS1A6G1VA12PJUg22wSUPRW7XtRJ4j01Y-6CVDLHtVs; Pankaj Mishra. The Globalization of Rage Why Today's Extremism Looks Familiar/ Foreign Affairs/ 2016 Issue November/December. URL : https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2016-10-17/globalization-rage?cid=nlc-twofoa-20161027&sp_mid=52632028&sp_rid=ZF9rb3NzeXJldkBob3RtYWlsLmNvbQS2&spMailin gID=52632028&spUserID=MjEwNDg3NDMwOTc5S0&spJobID=1025212165&spReportId=MTAyNTIxMjE2NQS2. 3. *На сайті* Le Libre Penseur запропонували «zhovty'm zhy'letam» manifest iz vy'mogamy' do vlady'. Gazeta «Gordon». 9 grudnya 2018 r. URL : <https://gordonua.com/ukr/news/worldnews/na-sajti-le-libre-penseur-zaproponovali-zhovtim-zhiletam-manifest-iz-vimogami-do-vladi-568671.html>. 4. *Інавгураційна* промова Трампа. URL : <https://zbruc.eu/node/61279>. 5. *Krauch K.* Postdemokraty'ya. М. : Y'z-vo Gos. Unta-Высшей shkoly' ekonomy'ky', 2010. С. 19. 6. *Tom Nichols.* How America Lost Faith in Expertise And Why That's a Giant Problem / Foreign Affairs / 2017 Issue

March /April URL : <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2017-02-13/how-america-lost-faith-expertise>. 7. Dy`v. *Peredvy`borna programa kandy`data u Prezy`denty` Ukrainy` Yuliyi Ty`moshenko* // URL : <https://batkivshchyna.te.ua/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%83-%D0%BF%D1%80/> ((data zvernennya 13.01.2019) – Nazva z ekranu; *Vojna do poslednego ukrajinca*: [besida z narodny`m deputatom Ukrainy` Ye. Murayevy`m/ spilkuvalas` Lidiya DENY`SENKO] // Rezhy`m dostupu: http://www.2000.ua/v-nomere/forum/mnenie/vojna-do-poslednegorukraincaa6-1_1486118447.htm (data zvernennya 02.03.2018) – Nazva z ekranu.

Bohinich O. Representative Democracy: Modern Challenges and Threats

Democracy is known to be the most widespread form of government organization in the world. Unfortunately, lately civil society has faced significant claims to this form of government. The aforesaid refers to this kind of representative democracy. Given the special importance of this political institution for the fate of mankind, it is necessary to analyze the state of its present state, to identify obstacles that hinder its normal functioning, and, therefore, to ensure the improvement of practical forms of realization of its potential.

The latest developments in the world convincingly testify to the systemic crisis of this form of government. First of all, mass demonstrations in France, known as the uprising of «yellow waistcoats», the victory of Republicans in the US presidential race, where the post of presidential candidate was elected unsystematic politician Donald Trump, the victory of a similar charisma for the presidency of Brazil, Jair Bolsonaro, the winner in parliamentary elections in Italy representatives of the little known «Midnight League» Mateo Salvini and «The Five-Star Movement» by Luigi Di Mayo, the founder of which was the well-known comedian Beppe Grillo. The two revolutions in Ukraine, the Orange and the Revolution of Dignity, are also on this trend, demonstrating the failure of the existing political system, especially representative democracy institutes, to satisfy the interests of citizens who delegated the last part of their powers in the field of common affairs.

According to most scholars and prominent politicians, the main reason for the stagnation of representative democracy lies in the ideology of globalization, which, to the detriment of national traditions, unifies all standards of social life. The political elites of many countries of the world joined this ideology, which was not always shared by ordinary voters who saw globalization as a threat to their identity (national, social, economic, etc.). The aforementioned policy has found its implementation in the appropriate legal regulation of social relations, making political ideas mandatory models of behavior for millions of citizens, which caused in recent opposition to passive forms of rejection – their neglect, to active forms of protest (for example, as in France, the movement of «yellow vests»).

Thus, the main reason for the crisis of representative democracy is the lack of proper communication between deputies and their voters, due to the lack of proper ongoing control by the latter on their representatives, which in turn is complicated by the lack of appropriate mechanisms for withdrawing such representatives in the event of violation of their election promises. All of these shortcomings stem from the concept of having a free (not imperative) mandate from the MP, which is known to be a widespread ideology of contemporary Western parliamentarism. From our point of view, this idea just turned out to be a systemic disadvantage that could ruin the whole system of representative democracy, which is why it is subject to mandatory review.

Key words: representative democracy, democracy, popular sovereignty, imperative mandate.

DOI: 10.33663/0869-2491-2019-30-58-66